

I bedste mening om sikkerhed for borgerne

...fandt man i Odense Kommune i 1942 frem til, at det ville være en god idé at kunne beskytte beboerne i Munkebjergkvarteret ved et eventuelt luftangreb af allierede fly, så man anlagde en mindre bunker på Bernstorffsvej i det derværende lille grønne anlæg. Desværre hjalp det ikke mod mere jordnære angreb. En tidlig søndag morgen et år senere, den 17. oktober, blev der banket særdeles voldsomt på hoveddøren til mine forældres hus på Bernstorffsvej. Min far kom søvndrukken ned af fra værelserne på 1. sal og åbnede døren, og hans udbrud om, hvad det var for en larm, blev overdøvet af et højt råb: Wo ist Ihr Sohn?

Min fars tyskkundskaber begrænsede sig til en Hamborgtur med gode venner, så det lød: Øh Sohn, øh søn, jamen han sover da ovenpå.

Det var nu ikke helt rigtigt, for jeg var også vågnet ved larmen, omend jeg ikke var forberedt på, hvad der nu skete.

De absolut uvelkomne fremmede var to Gestapofolk iklædt den traditionelle uniformering: En lang olivengrøn læderfrakke og dertil en blød hat med skyggen for og bag slået ned.

De fór op ad trappen, ind på mit værelse, kommanderede mig ud af sengen og begyndte med det samme at rode i skabe og vende skuffer ud på gulvet, medens de aldeles uhøfligt og meget højt i munden på hinanden, råbte: Sprechen Sie deutsch, wo haben Sie Ihre illegale Papiere und andere Schweinereien versteckt? Wo sind die Waffen? Woher die Fotos?

Was meinen De, jeg forstår nix tysk (jeg havde lært tysk i skolen) jeg har nix papir, was vil DE? (min pludselige manglende tyskforståelse gav mig senere bedre tid ved forhørene)

På hylder og reoler fandt de selvfølgelig diverse gode sager. Alle havde vel nogle af de af tyskerne ildesete blade såsom Trods Alt!, Frit Danmark m.fl. liggende. Desværre tog de yderligere to skatte,

en antik amerikansk revolver (heldigvis var hanen filet glat, så den ikke kunne anvendes som våben) og et par engelske flyverbriller, jeg havde organiseret fra et nedstyrtet bombefly.

Efter en ret grundig eftersøgning, mange barske ord og medbringende det fundne, blev jeg inviteret med på en køretur. Jeg havde hidtil ikke lidt korporlig overlast, hvilket vel nok var medvirkende til, at jeg i mit ungdommelige overmod syntes, at det hele var ret spændende. Der blev noget at fortælle bagefter!

Så ind på bagsædet i den ventende Opel Super Six og afsted mod det nyoprettede Gestapohovedkvarter på Husmandsskolen i bydelen Tarup.

På vejen kørte vi venstre om en helle og det gav mig anledning til – vendt mod min barske sidemand – at bemærke: I Dänemark kører man rechts om hellerne! Jeg husker endnu hans vantro udtryk. Vel ankommet til bestemmelsesstedet blev jeg ført ind i et større lokale og stillet op med ansigtet vendt mod væggen med hænderne på ryggen ved siden af andre ventende gæster og fik et strengt påbud om absolut ro og tavshed.

Tiden gik – af og til blev der hentet en. Hvem det var, kunne jeg ikke se. Det var direkte kik ind i væggen. Det kunne også hurtigt nok blive min tur.

Legitimationskort udstedt 1 1/2 år før deportationen.

Gestapos hovedkvarter i Odense fra begyndelsen af oktober 1943.

Forhørsleder Hermann Sieh.

Det blev det.

Stadig med hænderne på ryggen blev jeg ført op ad trappen til et forhørslokale på 1. sal.

Dér sad en kedelig karl bag et skrivebord og da jeg jo "ikke" kunne tysk, var en tolk nødvendig. Denne præsenterede sig ikke, men jeg mener efter senere beskrivelser at dømme, at det måtte være den danske stikker "Ostesønnen" Holger Thor Nielsen.

Forhør:

Navn,
stilling/arbejde,
fritidsinteresser,
medlem af hvilke foreninger?

Det sidste kunne de se på mine medlemsskort, og navne på venner og omgangskreds fremgik af beslaglagte breve, så jeg spurgte, hvad det kunne interessere dem?

Det endte med at forhørslederen holdt en pistol mod min tinding, hvortil min kommentar var, hvis De skyder mig, kan jeg jo ikke fortælle Dem noget!

"De har et arrogant og utiltalende væsen hr. Niiilsen", lød det fra forhørslederen.

Det synes jeg var et gevaldigt kompliment, men herefter må jeg indrømme, at jeg kom ned på jorden.

På spørgsmålet om, hvor jeg havde mine mange fotos fra strejken fra, var svaret let, at jeg havde en kammerat, Henning Roed, som ikke brugte sin "fremkalder", så den kunne jeg bare bruge. Her skal tilføjes, at jeg undlod ordene "god kammerat", for at skabe mindre interesse for Henning.

Næste dag kom jeg igen i forhør, men denne gang af en tilsyneladende flink og forstående, ja ligefrem rar forhørsleder.

Taktik?

Sandsynligvis, men jeg havde ikke yderligere at fortælle.

Opholdet strakte sig over endnu nogle dage, hvor vi efterhånden var blevet 31. Vi sov om natten under bevogtning og fuld belysning i den ene ende af et større lokale. Lejet må siges at have været ret spar-

*Indgang til port 2, Vester Fængsel.
Igennem lød kommandoen: På et
geled, med front mod den overfor lig-
gende bygning, træd an, løb!
Efter antrædning blev vore navne og
det aktuelle cellenummer råbt op.
Jeg fik celle nr. 210.*

tansk. Det bestod af det bare gulv uden nogen anvendelse af tekstiler. Jeg brugte mine sko med en sammenfoldet jakke over som hovedpude, og af og til faldt jeg da i søvn.

Forklaringen på det primitive ophold skyldtes, at vi egentlig var de første "gæster" man modtog, idet skolen var blevet beslaglagt kort tid forinden. Siden blev den ombygget med celler i kælderen.

Efter en lille uge var der afgang til en ny adresse, Vestre Fængsel i København.

Det var noget ganske andet: Alene 24 timer i døgnet i Celle 210, kun med afbrydelser, når der blev skubbet noget primitiv mad gennem en lille lem i døren. Den daglige 20 minutters luftning gav ikke ligefrem anledning til splittelse af tankerne.

Hvad skulle der ske med os?

Inventaret, udover en mindre reol og en aftrædelseskumme, var en jernseng, der skulle være slået op i væggen om dagen, et lille træbord naglet til væggen på den modsatte side med en fastgjort træstol uden armlæn foran.

*Bygningen overfor, stor og forstem-
mende!*

Det var ikke umiddelbart inspirerende.

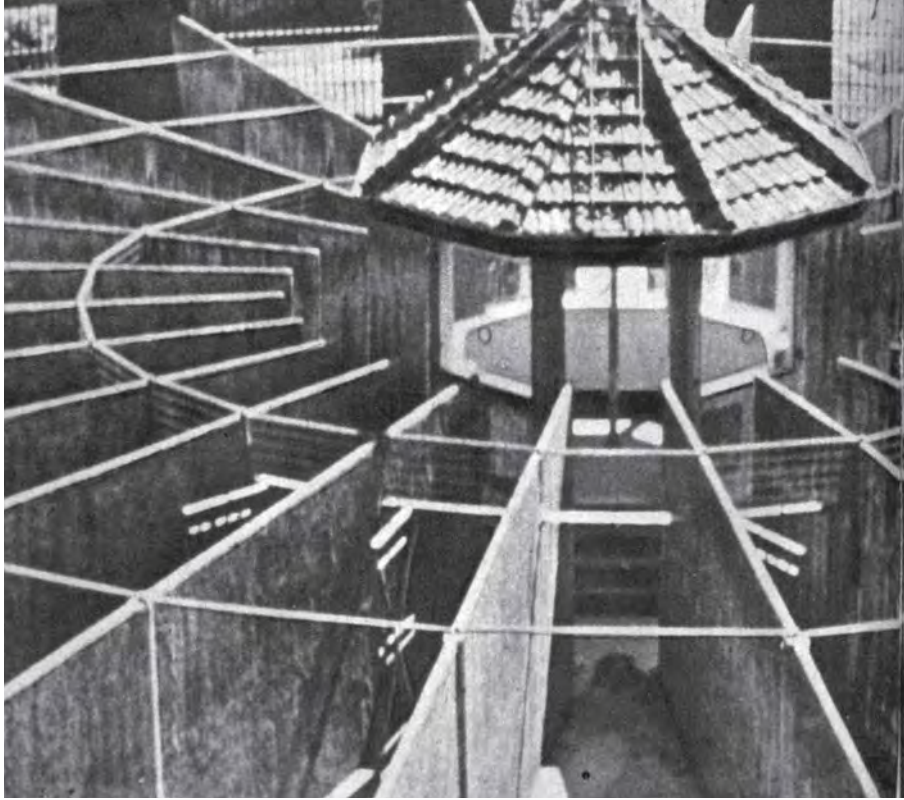
Intet læsestof.

Hvad skulle tiden gå med?

Jeg trodsede reglementet og slog sengen ned, da jeg kunne høre, hvis en nøgleraslende vagtmand var i anmarch, og så begyndte jeg at balancere på den smalle jernkant.

Det kunne der gå lang tid med, kun afbrudt i de 20 min., der var os tildelt til luftning i "lagkagen", en udendørs cirkulær bygning ind delt i trekantede båse, hvor vi blev holdt adskilt for at hindre samtale.

Da førømtalte stol var fastgjort, var den uegnet til løftetræning, men armbøjninger var en mulighed, og da jeg blev træt af at balan-

"Lagkagen".

cere forlæns, var baglæns også en fin idé. Det nåede jeg at blive helt god til, men så måtte jeg afbryde, da var der gået en uge, og vi skulle videre.

HORSERØD et herligt sted i Nordsjælland. Men var der ikke noget med, at der havde de danske kommunister været indtil den 5. oktober 1943? Jo, ca. 400 havde her været interneret i lang tid og nu ville Besættelsesmagten have dem overført til Tyskland. Kort forinden blev de advaret, så de ved at lægge madrasser og øvrigt sengetøj over det omgivende pigtrådshegn kunne flygte ud i de omgivende skove. 250 blev dog deporteret til KZ-lejren Stutthof og af disse oplevede tyve ikke befrielsen.

Men nu var vi her og kendte ikke meget til, hvad der var passeret en lille måned før. For os blev det en helt speciel "efterårsferie" inden vi ville blive løsladt.

Vagttårn i Horserød, dengang.

Troede vi.

Det tyske vagtmandskab var overvejende ganske almindelige mennesker med respekt for andre. Det lokale køkken med dansk betjening lavede god mad, og hvis hende den mørkhårede med de onde øjne ikke var på arbejde, kunne vi få sendt vores post ved at lægge det under vores tallerken. Og frem for alt var der endnu

nogle af de danske personligheder, der blev taget som gidsler efter storstrejken i august: Professor Hal Koch og den charmerende redaktør af Hvem Hvad Hvor, Bo Bramsen for nu at nævne to. Disse og deres kolleger tog sig af os, og vi lavede blandt andet en revy, som med stor succes blev opført med bl.a. den tyske lejrchef og hans stab som tilhørere. Det var også her, jeg lærte Vagn Schjønning at kende. Han og jeg blev hurtigt venner, og vores indstilling og humor passede godt sammen. Som pressefotograf, om end i lære, tog han mange af de billeder, der illegalt kom frem før og ved storstrejken i Odense 17. september 1943. Det var ikke populært hos de tyske myndigheder, de fik opsporet ham, og han blev taget den 16. oktober 1943, dagen før mig, og kom til Husmandsskolen.

Skæbnedatoen oprandt 21. november.

Vi blev overført til Alsgade Skole i København, et samlingssted for danskere, der skulle overføres til KZ-lejre i Tyskland.

Herfra blev vi med ekstra forplejning den 23. om natten afhentet af det tyske vagtmandskab, der havde ansvaret for at aflevere 31 odenseanere og 5 tilkomne jøder til KZ Sachsenhausen.